

A háború kitörése óta bevezetett szankciók hatása a magyar-orosz külkereskedelemre
(Készítette: Magyarország Nagykövetsége Moszkva)

Az EU eddig öt szankciós csomagot dolgozott ki, amelyeknél alapvetően három rendelet tartalmaz export és importtilalmakat Oroszországra vonatkozóan. Az elemzésben a vámtarifaszámmal (VTSZ) ellátott tilalmi terméklisták alapján tüntettük fel a 2020-ban és 2021-ben Magyarországról Oroszországba exportált vagy onnan importált termékek összértékét.

A már szankciós listákon lévő termékekből 2021-ben Magyarország 117 millió USD értékben importált, illetve 137 millió USD értékben exportált.

A 833/2014/EU RENDELET MÓDOSÍTÁSAI 2022-BEN. Az orosz-ukrán háború kitörése óta az EU eddig öt szankciós csomagot dolgozott ki, melyeknek rendeletei az ukrajnai helyzetet destabilizáló orosz intézkedések miatt hozott korlátozó intézkedésekről szóló **833/2014/EU rendelet módosításai**. Az orosz szervezetekre, személyekre kivetett szankciók mellett számos olyan új intézkedést hozott az EU, amely jelentős mértékben érinti az EU és Oroszország külkereskedelmét. A Tanács a háború kirobbanása óta **alapvetően három olyan rendeletet hozott, amelyek export és importtilalmat vezettek** be Oroszország vonatkozásában:

- a Tanács (EU) [2022/328 rendelete](#) (2022. február 25.),
- a Tanács (EU) [2022/428 rendelete](#) (2022. március 15.),
- a Tanács (EU) [2022/576 rendelete](#) (2022. április 8.)

A február 25-én elfogadott **2022/328 rendelet** számos olyan termék kivitelét tiltja meg Oroszországba, amelyek nem tartalmaznak konkrét VTSZ-eket, csak termékleírásokat. Ezek közé tartozik a **kettős felhasználású termékekre vonatkozó 2. cikk**, amely szerint „tilos a kettős felhasználású termékek és technológiák – függetlenül attól, hogy azok az Unióból származnak-e – közvetlenül vagy közvetve történő értékesítése, szolgáltatása, átadása vagy kivitele bármely oroszországi természetes vagy jogi személy, szervezet vagy szerv számára vagy oroszországi felhasználásra.”

Továbbá nehezen meghatározható a **2a és a 2b cikkek** is, hiszen a hozzájuk tartozó mellékletben olyan termékek vannak felsorolva VTSZ nélkül, amelyek Oroszországba történő exportálása tilos, mivel hozzájárulhatnak Oroszország **katonai és technológiai megerősítéséhez**, vagy a **védelmi és biztonsági ágazat fejlesztéséhez**. *Erre a mellékletre az Európai Unió közös katonai listájában (2020/C 85/01) használt kifejezések fogalommeghatározásai alkalmazandók.*

A gyakorlat azt mutatja, hogy az EU tagországok illetékes hatóságai konkrét VTSZ s meghatározása nélkül különbözőképpen is értelmezhetik az egyes rendeleteket. Így például **míg a magyar BFKH és NAV egy kérdéses magyar terméknél engedélyezheti az exportot, úgy a szárazföldi szállítmányozásnál a kiléptető ország (legtöbb esetben Lettország, Lengyelország) hatóságai megtagadhatják az áru kiléptetését**. Ha egy EU tagállam vámhatósága az új rendeletek alapján úgy értelmezi, hogy az adott exportáru beleesik az exporttilalmi listák egyikébe, úgy a **kiléptető határnál visszafordíthatja az áruszállító fuvarszöveget**. A jövőre nézve vélhetően gyakrabban előfordulhatnak hasonló esetek, így a magyar külkereskedőknek egy újfajta kereskedelmi környezetre kell felkészülniük.

IMPORTTILALOM VTSZ ISMERETÉBEN. Három cikknél beszélhetünk EU importtilalomról, amelyeknél meg vannak határozva a vámtarifa számok:

- a Tanács (EU) 2022/428 rendeletének 3g cikke (április 8-án kibővült a terméklista),
- a Tanács (EU) 2022/576 rendeletének 3i cikke,

- a Tanács (EU) 2022/576 rendeletének 3j cikke

A **3g cikkben a vas és acélipari termékek** behozatalát korlátozzák. Az embargós listán szereplő termékekből Magyarország **2020-ban 4,5 millió, 2021-ben 18,1 millió USD** értékben importált.

A **3i cikk különböző árucsoportok behozatalát tiltja**, melyek közül a legjelentősebb tétel a **44-es áruosztály, vagyis a fa és faipari termékek, faszén**. 2021-ben Magyarország **25,6 millió USD** értékben importált ebből. Továbbá jelentősen érinti a tilalom az orosz **műtrágya** behozatalát, az elmúlt két évben éves szinten **több mint 10 millió USD** értékű műtrágyát vásároltunk Oroszországból.

A **3j cikk alapján a széntermékeket** vette embargó alá a legújabb áprilisi EU rendelet, a **tavalyi év** során **33,4 millió USD** értékű szankciós szénterméket importáltunk.

A listákat elemezve látható, hogy míg **2020-ban** Magyarország **74,1 millió**, úgy **2021-ben 117,2 millió USD értékben** importált Oroszországból olyan termékeket, amelyek április 9-től (3g cikk esetében március 16-tól) már EU embargó alá esnek.

EXPORTTILALOM VTSZ ISMERETÉBEN. Szintén három olyan cikk létezik, amelyek az exporttilalmat szabályozza, és amelyeknél meg vannak határozva a vámtarifa számok:

- a Tanács (EU) 2022/328 rendeletének 3b cikke (április 8-án kibővült a terméklista),
- a Tanács (EU) 2022/328 rendeletének 3c cikke (április 8-án kibővült a terméklista),
- a Tanács (EU) 2022/576 rendeletének 3k cikke

A **3b cikkhez tartozó melléklet a kőolaj-finomítás során történő felhasználásra alkalmas termékek és technológiák** listáját tartalmazza. Az exporttilalom alá esett termékekből **2020-ban 30,3 millió, 2021-ben 17 millió USD értékben** szállítottunk Oroszországba.

A **3c cikk a légi közlekedésben vagy az űrparban történő felhasználásra alkalmas termékek és technológiák**, továbbá sugárhajtómű-üzemanyag és üzemanyag-adalékok exportját korlátozza. Magyarország a tilalom alá eső termékek közül a tavalyi év során mindössze csak **1,2 millió USD** értékben exportált Oroszországba. Ezen termékek nagy része drónok lehetnek.

A **3k cikk értelmében** tilos azon termékek kivitele, amelyek különösképp hozzájárulhatnak **Oroszország ipari kapacitásainak fejlesztéséhez**. Eddig ez a legszélesebb listát és a legtöbb szektort tömörítő exporttilalmi elem. A 3k cikkhez tartozó melléklet alapján Magyarország **119 millió USD értékben exportált Oroszországba tavaly**. A rendelet értelmében 2022 április 9 után az EU területéről tilos exportálni a táblázatban felsorolt termékeket Oroszországba. *(Az exporttilalom nem alkalmazandó a 2022. április 9. előtt kötött szerződésekre, illetve az ilyen szerződések teljesítéséhez szükséges kiegészítő szerződésekre a 2022. július 10-ig történő teljesítésére.)*

A táblázatban található termékek közül az alábbiakból exportáltak a magyar gyártók a legnagyobb mennyiségben Oroszországba 2021-ben:

- 0602 90 Más élő növény (beleértve azok gyökereit is), dugvány és oltvány; gombacsíra – 16,7 millió USD;
- 3903 19 Polisztirol, alapanyag formájában (a habosítható polisztirol kivételével) – 14,3 millió USD;
- 3920 20 Nem porózus etilénpolimerekből készült lap, lemez, film, fólia és csík, nem erősített, nem laminált, nem alátámasztott vagy más anyagokkal hasonlóan nem kombinált, hátoldal nélkül, nem megmunkálva vagy csak felületileg megmunkálva vagy csak négyzetekre vagy

téglaalapokra vágva (az öntapadó termékek és a 3918 vtsz. alá tartozó padló-, fal- és mennyezetburkolók kivételével) – 9,5 millió USD;

- 8419 19 Átfolyós vagy tárolós, nem elektromos vízmelegítő (kivéve a gázzal működő átfolyós vízmelegítőt és a központi fűtés céljára szolgáló kazánt vagy vízmelegítőt) – 8,4 millió USD

A **legérzékenyebben a 06-os áruosztályhoz tartozó élő fák és más növények exportját** érinti a szankció, ugyanis a tavalyi több mint **20 millió dolláros** kivitelnünk **83%-át** (16,7 millió USD) olyan exporttermékek tették ki, amelyek április 9-től exporttilalmi korlátozás alá kerültek.

Össességében az exporttilalmak alá eső termékekből Magyarország 2020-ban 124,2 millió, 2021-ben 137,4 millió USD értékben szállított Oroszországba, amelyeket április 9-től már tilos exportálni.

ÁRU ÉRTÉKÉHEZ KÖTÖTT EXPORTTILALOM. Míg a fenti cikkeknel könnyebben meg lehet határozni a magyar export vagy importkiesés várható mértékét, úgy a **2022/428 rendelet 3h cikke** alapján nehezebb felmérni az Oroszországba irányuló exportunk csökkenésének mértékét. A 3h cikk exporttilalmat rendel el meghatározott luxustermékekre, azonban a tilalom csak akkor alkalmazandó, amennyiben azok **értéke tételenként meghaladja a 300 EUR-t**, kivéve, ha a 3h cikkhez tartozó melléklet másként rendelkezik. Így például a listában felsorolt **elektronikai cikkeknel tételenként 750 EUR** érték felett, a **személygépjárműveknél** pedig darabonként **50.000 EUR** érték felett alkalmazandó az exporttilalom. A listában néhány olyan kategória van, amiből Magyarország több tízmillió EUR értékben exportált Oroszországba 2021-ben:

- különböző élelmiszerkészítmények – 38 millió USD,
- elektronikai cikkek – 270 millió USD,
- személygépjárművek és alkatrészeik – 440 millió USD

Jelentősnek tűnik az autóipari exportunk szankciós kitettsége, hiszen a fenti 440 millió értékösszeg a tavalyi exportunk **közel 20%-a**. Azonban Magyarország főként Suzuki, és Mercedes CLA személygépjárműveket exportálhat, amelyek értéke 50.000 EUR alatt lehet. Továbbá a luxustermékek szankciós listáján megtalálható az 50.000 EUR érték feletti személygépjárművekhez tartozó különböző alkatrészek (pl. belsőégésű motorok) is, ám ezekből a tételekből is Magyarország valószínűleg az olcsóbb kategóriájú VW Csoport személygépjárműihez szállít be Oroszországba.

A több száz terméket magában foglaló listát kielemezve látható, hogy **2021-ben összesen több mint 800 millió USD értékben** exportáltunk termékeket, amelyeket bizonyos értékhatár felett már nem lehet kivinni Oroszországba.

ÉRTÉKELÉS. A háború kezdete óta az EU és Oroszország külkereskedelmét főként az EU-s szankciós csomagok határozzák meg. Oroszország a technológiai importkitettsége, és a torz külkereskedelmi termékstruktúrája (az exportjának nagy része kőolaj és földgáz) miatt eddig még gyakorlatilag nem hozott (saját sérülékenysége miatt nem tudott hozni) kontraszankciókat az EU export és importtilalmi végzéseire. A magyar külkereskedő vállalatoknak elsősorban az EU lépéseit kell figyelniük, és kérdéses áru kivitelt vagy behozatalt illetően kikérniük a magyar hatóságok véleményét.

A szankciókat nem tanácsos a magyar vállalatoknak megkerülni, és harmadik országon keresztül folytatni a tiltott termékekkel való kereskedelmet oroszországi partnerekkel, mivel a jelenlegi háborús helyzet miatt szigorúbb EU ellenőrzésekre lehet számítani.

Az eddig bevezetett szankciók alapján látható, hogy az importunknál főként a nyersanyagok és azok feldolgozott termékei (vas és acélipari termékek, széntermékek, faipari termékek) érintettek az EU

által bevezetett korlátozásnál, míg az exporttilalom alá döntően egyes magyar mezőgazdasági termékek (élő fák és más növények), feldolgozott ipari cikkek, vegyipari termékek esnek.

Habár az ún. luxustermékekre kivetett exportkorlátozás a VTSZ-ke nézve a tavalyi export 35%-át érinthetné, viszont az EU tételként olyan minimum értékhatárokat vezetett be, amelyek valószínűsíthetőleg nagy mértékben nem érintik még exportunkat. Amennyiben a jövőben ennél a cikknél eltörölnék az értékhatárokat, az már jelentősen visszavetné Magyarország közel 2,3 milliárd USD-os exportját.